

*Meža aizsardzības
aktualitātes*

*Ieskatš konkursa
“Sakoptākais mežs 2021”
finālistu izvērtēšanā*

*Ko varam mācīties no
Zviedrijas meža īpašniekiem*

*Piemēri koku audzēšanai
lauksaimniecībā
neizmantojamā zemē*

Foto: Agnis Smits

SĀKTA PLAŠA PRIVĀTO MEŽA ĪPAŠNIEKU APTAUJĀŠANA

LIFE integrētā projekta *LatViaNature* ietvaros Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) ir sācis privāto meža īpašnieku viedokļa noskaidrošanu par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem, saglabājot dabas vērtības meža īpašumos, un kompensāciju sistēmas mehānismu Latvijā saistībā ar šiem ierobežojumiem, tā ietekmi uz lēmumu par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un vēlamo motivācijas sistēmu nākotnē.

Paralēli tiek noskaidrots arī meža īpašnieku viedoklis saistībā ar invazīvo sugu izplatību, lietotajām apkaršanas metodēm un meža īpašnieku zināšanām.

Aptauja par atbalsta veidiem dabas vērtību saglabāšanai privātajos mežos

Pēc Valsts meža dienesta datiem, 51 % jeb 1,58 milj. ha meža pieder pārējiem meža īpašniekiem, un šā brīža spēkā esošā kompensācijas mehānisma sistē-

ma nav mainīta ilgstoši gadiem un prasa virkni uzlabojumu, tajā skaitā piešķiramo kompensācijas apjomu un veida maiņu uz motivējošāku sistēmu, lai privātais meža īpašnieks būtu ieinteresētāks saglabāt dabas vērtības savā meža īpašumā.

Līdz ar to anketa sevī ietver virkni būtisku jautājumu, kas saistīti ar līdzšinējo meža apsaimniekošanu, dabas vērtībām un to aizsardzības režīmu un meža īpašnieku attieksmi pret tām, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumiem, saglabājot dabas vērtības, un vēlamiem motivējošiem pasākumiem nākotnē.

Anketa par kompensācijas mehānisma sistēmu paredzēta trīs privāto meža īpašnieku mērķgrupām. Pirmā – uzsvars tiek likts tieši uz privāto meža zemju īpašniekiem, kuriem ir kādi aprobežojumi, piemēram, *Natura 2000* tīklā vai īpašums ir iekļauts īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Šie zemju īpašnieki ir cieši saistīti ar esošo kompensācijas mehānisma sistēmu un saskārušies ar mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Otrā mērķgrupa – meža īpašnieki, kuru īpašumos ir konstatēti Eiropas nozīmes biotopi. Plānots noskaidrot meža īpašnieku attieksmi pret šīm konstatētajām dabas vērtībām un mežsaimnieciskās darbības potenciālo ierobežojuma risku.

Un trešā – jebkurš privātā meža īpašnieks. Kaut arī viņam nav konstatēti nekādi mežsaimnieciskie ierobežojumi vai biotopu atradnes, jebkurš no šīs grupas nākotnē var tikt iekļauts kādā no pirmajām divām grupām.

MKPC direktors Raimonds Bērmāns: “Lemjot par rīcībām, kas ietekmēs mežu un zemju apsaimniekošanu, ir absolūti svarīgi iesaistīt šo zemju īpašniekus. Meža īpašnieku struktūra laika gaitā mainās, pārmantojot vai iegādājoties jaunas meža platības, kā arī meža apsaimniekošanu ietekmē klimata izmaiņas un sabiedrības uzskatu maiņa, un tas rada meža īpašniekiem jaunu skatījumu uz meža apsaimniekošanas metodēm.”

► 2. lpp.

ŠAJĀ NUMURĀ:

Meža aizsardzības aktualitātes . . .	2
Beidzies meža ugunsnedrošais laika posms	3
Meža inventarizācija – tas ir svarīgi!	3
Konkursa “Sakoptākais mežs 2021” finālisti	4
Zviedrijas meža īpašnieku pieredze un kļūdas, no kurām mācīties	6
Apsektas pirmās demonstrējumu teritorijas	7
Katram stādīnam tiek atrasta vieta mežā	8
Apažo kokmateriālu produktu cenu tendences	9
Klāties semināros iegūtas praktiskas zināšanas	9
Labs risinājums vietās, kur ir apgrūtināta lauksaimniecība	10
Mežs – daļa no Latvijas ainavas	11
Jaunaudžu retināšana – ieguldījums nākotnē	12
Kā rīkoties, ja melnalksnis atjaunojies ar celmu atvasēm?	13
Ko mežā var atrast rudenī	14
Kā izvairīties no sadursmēm ar meža dzīvniekiem?	15
Meža fakultātē tapusi jauna medniecības laboratorija	15
Medības staltbriežu un aļņu riesta laikā	15
Lai neuzķertos uz negodīgiem solījumiem	16
Video stāsti par galvenajām Latvijas koku sugām	16
“Čiekurs” – jūsu pastkastītēs	16

MEŽA AIZSARDZĪBAS AKTUALITĀTES

Sogad mežā pēc aizvadītās vasaras kaitēkļu savairošanās un slimību izplatība ir konstatēta, bet būtiski kaitējumi nav novēroti. Vizuāli ļoti nepatīkami bija vērpēju un tīkložu bojājumi, kas kokiem nenodarīja būtisku kaitējumu.

Zemgalē vienā vietā tika novērota zeltvēdera mūķenes savairošanās, kas apkārtējās mežaudzēs netika konstatēta. Kaitēklis kokiem bojāja plaukstošos pumpurus un jaunās lapas, nereti kokus atstājot pat pilnīgi bez lapām. Šis kaitēklis tiek uzskatīts par bīstamu tāpēc, ka tas apdraud ne tikai kokus, bet arī cilvēku veselību, jo kaitēkļa kāpuri ir klāti ar matiņiem, kuri cilvēkam var izsaukt alerģisku reakciju.

Lai novērtētu, vai īpašumu nav apdraudējis egļu astoņzobu mizgrauzis, būtu vēlams apsekt egļu audzes un novērtēt to veselības stāvokli. Ja pamana svaigi bojātas egles, it īpaši ja tās ir ar zaļām skujām un fragmentāri atdalošu mizu stumbra vidus un augšdaļā, šādā gadījumā būtu jāpārlicinās, vai pie vainas nav egļu astoņzobu mizgrauzis. Jāmin, ka arī šogad kaitēkļu, tostarp egļu astoņzobu mizgraužu, skaits ir salīdzinoši zems.

Rūpīgi būtu jāseko egļu audzes cirsmu malās un vietās, kas ir saules apspīdētas. Apdraudētas var būt egles arī tur, kur novērojamas būtiskas mitruma režīma izmaiņas. Ja konstatē mizgrauža klātbūtni, tad bojātās egles jāizcērt sanitārā izlases cirtē vai cirtē pēc VMD sanitārā atzinuma (sanitārā kailcirtē). Cirtes veidu izvēlas atkarībā no bojājuma apjoma. Mežistrāde šādās vietās būtu jābeidz, vēlākais, līdz nākamā gada aprīļa mēnesim, lai neveidotu jaunu savairošanās vietu.

Otrs kaitēklis, kas var radīt bīstamību

Panglapseņu bojājumi ozolos

priedēm, ir galotņu sešzobu mizgrauzis. Šis kaitēklis sāk radīt arvien lielāku bīstamību, jo pamazām sāk parādīties visā Latvijas teritorijā. Pašlaik tas ir konstatēts Tērvetē, Tukuma rajonā, pie Talsiem, piejūras rajonos u. c. Šis mizgrauzis tiek uzskatīts par bīstamu kaitēkli. Tas bojā priežu audzes, apdraudot pat dzīvus kokus. To ir grūtāk konstatēt, salīdzinot ar egļu astoņzobu mizgrauzi, jo tas ir sastopams priežu resnajos zaros galotnes daļā vai arī priežu stumbru daļā, kur nav kreves miza.

Lokāli konstatēti nelieli jaunaudžu kaitēkļu bojājumi. Kā būtiskāko var minēt priežu lielo smecernieku, kas bojā skuju koku stādījumus, apgraužot stādu mizu, ja nav veikta to aizsardzība. Atsevišķās audzēs novēroti arī priežu galotņu tinēja bojājumi. Šeit jāpiemin, ka novērojami ir lokāli.

Šogad plaši novērojami ir arī dažādu sugu panglapseņu bojājumi. Daudz to bija redzams vasaras otrajā pusē uz ozoliem.

Meža īpašniekiem ieteicams regulāri apsekt savu meža īpašumu un, ja tiek konstatēti kādi kaitēkļu bojājumi, konsultēties ar speciālistiem.

Oskars Zaļkalns, VMD

◀ 1. lpp.

Aptauja par invazīvām sugām

Savukārt anketa par invazīvām sugām ietver jautājumus, lai noskaidrotu meža īpašnieka attieksmi, pieredzi, zināšanas par tām, kā arī lietotos ierobežošanas mehānismus. Kā zināms, Latvijā aptuveni 40 augu sugas tiek uzskatītas par invazīvām un daļa no šiem augiem ir sastopami meža zemju īpašumos.

Aptauja par ilggadīgo zālāju apsaimniekošanu

Vienlaikus meža un invazīvai anketai prievāto zemju īpašniekiem LLKC konsultanti ir arī iesaistīti zālāju anketas izplatīšanā, lai noskaidrotu īpašnieku viedokli par ilggadīgo zālāju apsaimniekošanas problemātiku un nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem bioloģiski vērtīgu zālāju saglabāšanai lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Svečtursēne (*Clavicornia pyxidata*) – viena no dabisko meža biotopu indikatorsugām

Visas trīs anketas – meža, invazīvo sugu un zālāju – privāto zemju īpašnieki ir aicināti aizpildīt līdz šī gada beigām. 2022. gada pirmajā pusē dati tiks apkopo-

ti un tālāk integrēti motivējošu mehānismu pilnveidei, lai atbalstītu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu privātajās zemēs. Iegūtie dati tiks izmantoti arī projekta aktivitātē, kas paredz izveidot pilotteritorijas privāto meža vai ilggadīgo zālāju īpašumos brīvprātīgo mehānismu ieviešanai.

Anketas saņemamas pie MKPC konsultantiem visā Latvijā, kā arī tās ir pieejamas elektroniski jebkuram meža īpašniekiem projekta *LatViaNature* mājas lapā www.latvianature.lv. Turpat arī var iegūt sīkāku informāciju par projektu.

Ja vēlaties anketu aizpildīt, elektroniski saņemot e-pastā vai rakstiskā veidā saņemot to pa pastu vai pie MKPC konsultanta, nepieciešams sazināties ar MKPC projekta vadītāju Madaru Černuho (e-pasts: madara.cernuho@mkpc.llkc.lv, mob.tel.: 26822003).

Madara Černuho, MKPC

BEIDZIES MEŽA UGUNSNEDROŠAIS LAIKA POSMS

Valsts meža dienests no 6. septembra ir atcēlis meža ugunsnedrošo laika posmu visā valsts teritorijā.

Lēmums par ugunsnedrošā laika posma beigšanu pieņemts, pamatojoties uz hidrometeoroloģiskajām prognozēm. Iestājoties lietainākam un vēsākam laikam, meža ugunsgrēku izcelšanās un izplatīšanās iespēja būtiski samazinās.

Pēc operatīvās informācijas, Valsts meža dienests atklājis un dzēsis 436 meža ugunsgrēkus ar kopējo uguns skarto meža zemes platību 503 hektāri, tajā skaitā jaunaudzes 115 hektāri. Salīdzinājumam – 2020. gadā dzēsti 518 meža ugunsgrēki, kopējā izdegusī platība – 307,1 hektāri. Kā ik gadus, vislielākais meža ugunsgrēku skaits bijis Rīgas reģionālās virsmežniecības teritorijā – 180, ar kopējo uguns skarto meža zemes platību 373 hektāri.

Īpaši kritiska situācija mežā šogad bija jūlijā, kad ilgstošā sausuma un karstuma dēļ risks izcelties meža ugunsgrēkiem bija ārkārtīgi augsts.

Lielākais šī gada meža ugunsgrēks izcēlās 26. jūlijā Rīgas reģionālās virsmežniecības teritorijā pie Lēdurgas, īpaši aizsargājamā dabas teritorijā “Lielais un Pemmes purvs”, kur kopā izdega 180 ha purva un meža zemes. Meža ugunsgrēka likvidēšanā tika iesaistīti lieli Valsts meža dienesta, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Nacionālo bruņoto spēku materiāltehniskie resursi, dzēša-

nas darbos piedalījās Nacionālo bruņoto spēku un Valsts robezsardzes helikopteri. Konkrēts ugunsgrēka izcelšanās iemesls netika atklāts. Meža ugunsgrēka likvidēšanas darbi ilga līdz 2. augustam.

Atskatoties uz šo sezonu, meža ugunsgrēku skaits ir nedaudz mazāks nekā iepriekšējos gados. Joprojām visbiežākais meža ugunsgrēku izcelšanās iemesls ir cilvēku neuzmanīga rīcība ar uguni, diemžēl daļa meža ugunsgrēku izceļas ļaunprātīgas dedzināšanas rezultātā, šogad ir bijuši 11 šādi gadījumi. Vainīgo izdodas noskaidrot salīdzinoši reti, tomēr ir atsevišķi gadījumi, kad vainīgie ir tiesāti un saņemusi sodu. Salīdzinoši daudz – 12 meža ugunsgrēku izcelšanās cēlonis ir bijis zibens.

Valsts meža dienests izsaka pateicību saviem sadarbības partneriem par līdzdalību meža ugunsgrēku dzēšanā, kā arī iedzīvotājiem, kas ar savu tehniku sniedza atbalstu meža ugunsgrēku likvidēšanā.

Neskatoties uz meža ugunsnedrošā laika posma beigšanos, Valsts meža dienests atgādina, ka mežā nav atļauts dedzināt atkritumus, dedzināt ciršanas atlikumus vai kurināt ugunsgrēku tuvāk par diviem metriem no augošiem kokiem, dedzināt vai kurināt ugunsgrēku, ja kūdras slānis ir biezāks par 0,5 metriem.

Valsts meža dienests aicina arī tagad, uzturoties mežā, būt uzmanīgiem ar uguni, jo īslaicīgi var būt sauss laiks, kas palielina iespēju izcelties meža ugunsgrēkam. 🌲

MEŽA INVENTARIZĀCIJA – TAS IR SVARĪGI!

Latvija ir mežiem bagāta valsts, un arī meža īpašnieku skaits ir salīdzinoši liels. Meža īpašniekam ir jāapzinās, ka meža īpašums ne tikai dod papildu finansālos resursus un estētisko baudījumu, bet vienlaicīgi uzliek arī pienākumus īpašniekam.

Ko un kā drīkst darīt mežā, nosaka Meža likums, un tas attiecas uz ikvienu meža īpašnieku. Meža likumā ir rakstīts, ka meža īpašniekam ir pienākums savā īpašumā veikt pirmreizēju meža inventarizāciju, kā arī vismaz reizi 20 gados veikt atkārtotu meža inventarizāciju.

Līdz ar to visām meža inventarizācijām (gan pirmreizējām, gan atkārtotām), kas ir veiktas pēc 2000. gada 17. marta, derīguma termiņš ir 20 gadi. Inventarizāciju derīgums ir līdz kalendārā gada beigām, neatkarīgi no datuma, kad inventarizācijas lieta reģistrēta Meža valsts reģistrā.

Meža inventarizācijas galvenais mērķis ir iegūt visa veida informāciju par mežu. Pastāv iespēja, ka 20 gadu laikā mežu ir skārušas vētras, ir lūzuši koki, mežu ir postījis ugunsgrēks vai ieviesušies kaitēkļi, iespējams, ka ir stādīts jauns mežs vai veikta cirte, līdz ar to informācija par mežu ir būtiski mainījusies, iespējams, ātrāk, nekā ir beidzies formālais inventarizācijas termiņš.

Tāpēc ir svarīgi raudzīties ne vien uz likumā noteikto termiņu, bet arī uz reālo situāciju mežā. Noteikumi paredz inventarizācijas maksimālo termiņu, taču nav ierobežojumu, kas aizliedztu inventarizāciju veikt jau ātrāk, pirms termiņš beidzies.

Derīga, aktuāla meža inventarizācija ir viens no priekšnosacījumiem, lai savā mežā veiktu plānotu koku ciršanu. Tāpat tā būs nepieciešama, lai veiktu atmežošanu vai lai saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto pretendētu uz valsts un Eiropas

Savienības finansējumu vai līdzfinansējumu meža nozares atbalsta pasākumu realizācijā, kā arī, pamatojoties uz derīgas meža inventarizācijas datiem, meža īpašniekam būtu iespējams saņemt nekustamā īpašuma nodokļa atlaides par īpašumā esošajām jaunaudzēm un saimnieciskās darbības aprobežojumiem.

Meža inventarizācija ir noderīga arī gadījumā, ja izcēlies meža ugunsgrēks, – lai meža ugunsdzēsēji varētu operatīvi rīkoties, nepieciešamas ziņas par meža infrastruktūru: kur ir meža ceļi, grāvji un citas ūdens ņemšanas vietas. Visa šī informācija ir atrodamā meža inventarizācijā. Tāpat aktuāls meža infrastruktūras plāns būs nozīmīgs arī gadījumos, ja mežu apsēduši kaitēkļi.

Meža īpašnieki! Pārbaudiet, vai jūsu meža inventarizācijai nav beidzies termiņš! 🌲

Selva Šulce, VMD

KONKURSA "SAKOPTĀKAIS MEŽS 2021"

Latvijas Meža īpašnieku biedrība (LMĪB) šogad jau piekto gadu pēc kārtas meža īpašniekiem organizēja konkursu "Sakoptākais mežs". Kopumā konkursam tika saņemti 13 pieteikumi, no tiem atlasīti septiņi finālisti, ko konkursa komisija devās vērtēt augustā trijos klātienē izbraukumos. Konkursa trīs augstāk novērtētie saimnieki tiks nominēti meža nozares Gada balvas "Zelta čiekurs" apbalvošanas ceremonijā.

Pirmais izbraukums

Valmieras novada Trikātas pagastā devāmies ciemos pie īpašuma "Stūriši" saimnieka **Jura Ozoliņa**. Pirmais iespaids par saimnieku – profesionālis savā nozarē, ir pārliecināts par to, ko dara un kāpēc dara, spēj argumentēti un ar humoru skaidrot katru lēmumu. Klasiskās mežsaimniecības piemērs. Lai gan Jurim ir salīdzinoši liela saimniecība – vairāk nekā 500 ha meža, ir sajūta, ka viņš pazīst katru meža nogabalu.

Īpašumā likts uzsvārs uz meliorācijas sistēmu atjaunošanu, kas veikta pašu spēkiem un ar savu tehniku. Jaunaudzes ir izkoptas un meži atjaunoti. Visinteresantākā iezīme konkrētajā īpašumā – teju katrā nogabalā ir iespējams atrast arī ozolus, saimnieks šo novērojumu skaidro ar savu uzvārdu.

Limbažu novada Viļķenes pagastā īpašumā "Pēcteči" saimnieko **Valdis Janītens**. Šajā īpašumā saimnieka gādībā mežs 20 gadu laikā no 2,4 ha ir sasniedzis 7,5 ha kopplatību. Galvenokārt stādītas bērza audzes, mežu veido arī dažādu citu koku sugu, piemēram, liepas un ozola, priedes, lapegles puduri, kā arī egles un melnalkšņa audzes. Viss izkopts ar lielu rūpību, un katrai koku sugai piemēlota atbilstošākā vieta, jo saimnieks pats pēc izglītības ir mežsaimnieks, un pieteikumā, ko sagatavojusi MPKC darbiniece Velga Senkovska, norādīts, ka Valdis ir meža cilvēks no bērnības.

Saimniekam patīk savā mežā redzēt daudzveidību, tāpēc viņa mežā var ieraudzīt valrieksta kokus, duglāziju un citu

Alda Bondara meža infrastruktūras apsekošana

neierastāku sugu kokus. Lai gan saimnieks jau ir pelnītā pensijā un veselība arī paklībo, tas darba spara rezultāts, kas redzams mežā un arī viensētā, vien ir atsevišķa stāsta vērts. Īpašuma nosaukums savukārt izvēlēts, jo viss, kas tajā izaugs, domāts bērniem.

Otrais izbraukums

Madonas novada Sarkanu pagastā viesojāmies pie īpašuma "Tiltakalni" saimnieka **Andreja Ieraga**. Šī saimnieka stāsts, man šķiet, bija visemocionālākais, vismaz man, jo bija iespējams vilkt daudzas paralēles ar daļu Latvijas ģimeņu vēsturi. Andreja ģimene ar viņu, pavisam mazu, ir bijusi izsūtīta uz Sibīriju, deviņdesmitajos gados atguvis savu dzimtas īpašumu, un to, cik nu spējis, sakārtoja, īpašu uzmanību pievēršot arī lietderīgai zemes izmantošanai, jo kokiem esot jāaug tur, kur labība neaug un zāli nav iespējams nopļaut.

Šķiet, meža un koku patikšana Andrejam, kas pēc profesijas ir elektromehāniķis, mantota no tēva un vectēva, kuri bijuši mežkopji. Tā nu saimnieks pēc savas izpratnes, ar savu filozofiju saimnieko savā mežā. Jā, profesionāli mežsaimnieki teiktu, ka vietām atjaunotās audzes ir par biezu, tāpat vietām varētu arī kādu meža nogabalu atjaunot, bet saimnieks ar Sibīrijas stāstu uz to atbild tā: "Ēdot vakariņas, jāatstāj arī kaut kas brokastīm." Visu cieņu, saimnieks

jau dzīvo devītajā gadu desmitā, bet pats vēl iet, dara, rūpējas par malku ziemai, pats savām rokām nes ārā no meža.

Madonas novada Bērzaunes pagastā apmeklējām īpašumu "Vīdiņi", kur mūs sagaidīja tā saimnieks **Aldis Bondars**. Pirms meža apskates Aldis Bondars mūs iepazīstināja ar tā

stāstu – meža iepriekšējā saimniece, kurai izpratne par mežsaimniecību bijusi maza, izvēlējis pakalpojumu sniedzējus, kas mežu pamatīgi izsaimniekojuši, un rezultātā pati iekļuva tiesu darbos, kur Aldis ar īpašnieci iepazīšies. Tiesu darbu rezultātā Vīdiņu saimniece mežu pārdevusi Aldim ar norunu, ka tas tiks sakārtots un tālāk netiks pārdots. Norunu Aldis tur vēl joprojām, to nelaužot pat pēc ļoti vilinoša piedāvājuma par teju pusmiljonu dolāru īpašumu pārdot blakus esošajiem zemes dzīļu apsaimniekotājiem.

Vīrs un vārds – mežs sakārtots, atjaunots ar sugām, kas piemērotas tur esošajai augsnai, nelielā daļā eksperimentēts ar lapegli, kas izaugusi ļoti labi, par spīti meža dzīvnieku blīvumam. Mežā atrodamas arī ievērojamas dabas vērtības un īstenoti vairāki Eiropas Savienības (ES) atbalsta pasākumi gan infrastruktūras atjaunošanai, gan meža atjaunošanai pēc dabas katastrofām, kā arī neproduktīvo mežaudžu nomaiņai. Konkursa vēsturē Aldis ir pirmais Valsts meža dienesta darbinieks, kas piedalās konkursā.

FINĀLISTI

Latvijas Meža īpašnieku biedrības žūrijas komisija Ozoliņa īpašumā

Vecumnieku novada Vecumnieku pagastā apskatījām, kā saimnieko uzņēmums SIA “PK Mežs”. Uzņēmuma apsaimniekošanas modeli konkursa komisijai izrādīja

tā līdzīpašnieks **Edgars Keičs**. Kopā uzņēmumā ir trīs īpašnieki – par meža daļu atbild Edgars Keičs un Juris Punka, kuri savu uzņēmējdarbību sāka neilgi pēc studijām, esot ļoti labi draugi. 20 gadu laikā draudzība un cieņa vienam pret otru nav pazudusi – ir izveidots uzņēmums, kas simtprocentīgi ir Latvijas kapitāls, kopumā tiek apsaimniekoti ap 3000 ha meža.

Meža apsaimniekošanas modelis vīriem ir klasisks – pēc meža iegādes tiek sakārtota infrastruktūra, atkarībā no situācijas un vajadzības tas tiek izkopts vai atjaunots ar kvalitatīvu stādāmo materiālu, aizsargāts no dzīvnieku bojājumiem, audzes koptas atbilstoši likumdošanai un pieredzei. SIA “PK Mežs” ir arī LMĪB biedri, piedalās gan Meža zināšanu dienās, gan pieredzes apmaiņas braucienos. Meži ir koncentrēti Vecumnieku novada apkārtnē. Lai gan īpašumu apskatījām ap plkst. 18, pievienojās arī Vecumnieku pašvaldības pārstāvji, kuri ļoti pozitīvi izteicās par sadarbību ar uzņēmumu.

Trešais izbraukums

Skrundas novada Rudbāržu pagasta Druvnieku saimnieku **Rūdolfa un Silvijas Paegles** īpašums ir reta un nedalāma Kur-

zemes pārle neatkarīgi no tā, kurš no saimniekiem minēts zemesgrāmatā. Pāris, gribētu teikt, kā cimd ar roku – mērķēti uz rezultātu. Ilgas darbības rezultātā abi sapratuši, ka ienākumu ir par maz, tāpēc Silvija 10 gadus pavadījusi, pelnot līdzekļus Anglijā, par ko tika iegādāts gan zemes gabals, kas robežojas ar agrāk iestādītu egles un bērza jaunaudzī, gan nepieciešamā tehnika saimniecībai un uzbūvēta pirts. Nu jau ceturto gadu Silvija ir mājās.

Ar ES projektu atbalstu pērn veikta iegādātā zemes gabala, kas ir kūdrājs, apmežošana ar bērzu. Par spīti šī gada sausumam, bērzi auguši ļoti labi. Saimnieks 86 gadu vecumā mums arī demonstrēja, kā tiek kopta jaunā audze. Bērzi, stādīti rindās, savukārt rindas un katrs kociņš marķēts ar koka mietiņu. Starp rindām saimnieks ar smalcinātāju, kas piekabināts traktoram, izplauj aizzēlumu, pēc tam no aizzēluma atbrīvo katru bērziņu, protams, rūpūs uz ceļiem, jo pieliekies tik viegli vairs nav. Īpašumā veikti arī citi darbi – izkoptas jaunaudzes, veikta neproduktīvo mežaudžu nomaiņa.

Talsu novada Rojas pagastā īpašumu “Pērles 1” mums izrādīja tā īpašnieks **Rišards Petraškēvics**. Saimnieks ar lieliem sapņiem un mērķtiecību kopš bērnības. Saimniekam jau bērnībā gribējies iegūt kādu īpašumu laukos, jo visi pārējie bērni

brīvlaiku pavadījuši laukos pie radiem, izņemot viņu, kurš ir vairākās paaudzēs rīdzinieks. Absolvējot Kaļiņingradas Augstākās jūrskolas filiāli Rīgā, kļuvis par kuģa

vadītāju un veiksmīgas darbības rezultātā iegādājies vairākus kuģus, kurus ziemā nācies sagriezt metāllūžņos. Iegūto naudu ieguldījis, pērkot īpašumus. Vislielākais izaicinājums ir bijis šos īpašumus koncentrēt vienā teritorijā, ko panācis ne tikai pērkot, bet arī pārdodot un mainot.

Nu vienkopus ir vairāk par 500 ha, kas tiek izmantoti arī kā medību iecirknis. Sākums šim meža iecirknim bijis diezgan traks – neatjaunotu un bebru appludinātu meliorācijas sistēmu dēļ tā bijusi praktiski degradēta meža teritorija. Ar ES atbalstu un saviem līdzekļiem atjaunojot meliorācijas sistēmas apmēram 80 km garumā, panācis, ka mežs atdzīvojas. Pēc meliorācijas sistēmu sakārtošanas sācis meža kopšanu, atjaunošanu un apmežošana.

Vienā no atjaunošanas cirtēm meliorācijas atjaunošanas efekts, vērtējot gadskārtas, ir ļoti uzskatāms redzams – no gadskārtām, kas nav lielākas par 2 mm, tās sasniegušas teju 1 cm. Īpašnieks visos darbos mērķtiecīgi iesaista arī ģimeni. Saimnieka mērķis ir atstāt vērtīgu kapitālu nākamajām paaudzēm.

Pateicība

Šie vērtīgie stāsti par saimniekiem savā zemē, kas mērķtiecīgi izmanto viņiem pieejamos resursus, kā rezultātā ieguvēji ir ne tikai viņi paši un kaimiņi, bet arī visa tautsaimniecība kopumā, ir iedvesmojoši arī citiem, konkursantu pieredzes stāsti un to nodošana citiem meža īpašniekiem ir vērtība, kas arī ir konkursa “Sakoptākais mežs” mērķis.

Konkursa organizatoru vārdā vēlamies pateikties visiem saimniekiem, kas pieteicās konkursam, kā arī tiem, kuri uzņēma konkursa komisiju savos īpašumos. Liels paldies arī cilvēkiem, kuri iedvesmoja saimniekus pieteikties konkursam: LLKC MPKC darbiniecei Velgai Senkovskai, MPKS “Mežsaimnieks” darbiniekam Mārcim Saklauram un “Meža konsultants” vadītājai Sigitai Vaivadei! Tāpat paldies arī plašajai konkursa komisijai! Bez jums šis konkurss neizdotos!

Mārtiņš Ailts, LMĪB

ZVIEDRIJAS MEŽA ĪPAŠNIEKU PIEREDZE UN KĻŪDAS, NO

Kāpēc tik bieži privāto mežu apsaimniekošanā publiskajā telpā kā labo piemēru bieži min Zviedrijas mežsaimniecības modeli?

Uz šo jautājumu nav vienas atbildes, jo to var vērtēt no dažādiem rakursiem. Pamata atšķirība no citu valstu prakses ir raksturojama ar diviem vārdiem – rīcības brīvība, kur Zviedrijas mežsaimniecības likums ir balstīts uz “brīvību zem atbildības”, un būtisks likuma ierobežojums ir tāds, ka saglabāšanas prasības nedrīkst būt “tik plašas, lai nopietni apgrūtinātu pašreizējo zemes izmantošanu”. Respektīvi, katrs meža īpašnieks rīkojas pēc viņam vēlamākā apsaimniekošanas modeļa. Protams, tas neizslēdz faktu, ka ir meža likums un citi normatīvie akti, kas jāievēro.

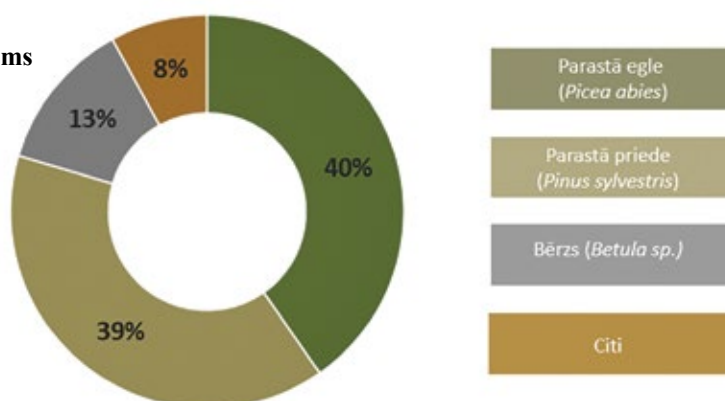
Kas lācītim vēderā?

Lai arī Zviedrija ir salīdzinoši maza valsts, tā ir nozīmīga dalībniece starptautiskajā mežsaimniecības arēnā attiecībā uz koksnes ieguves līmeni, tirgus daļu, tehnoloģisko attīstību, pētniecību un izglītību.

Privātie meža īpašnieki sastāda lielāko īpatsvaru īpašumtiesību sadalījumā Zviedrijā, kas ir 50 %, pēc tam seko mežsaimniecības uzņēmumi, kuri apsaimnieko 25 %, un valsts apsaimnieko tikai 19 % no visiem mežiem, savukārt atlikušo daļu apsaimnieko citi meža īpašnieki, piemēram, baznīcas.

Valstī kopā ir aptuveni 28 miljoni hektāru meža zemes, no kuriem 84 % ir klasificējami kā produktīvie meži, kas tiek apsaimniekoti, lai iegūtu koksnes resursu. Savukārt atlikušie 16 % ir neproduktīvā meža zeme, kurā nenotiek saimnieciskā darbība. Pārsvārā tie ir kalnainie apvidi Zviedrijas ziemeļu daļā, kur fiziski mežizstrāde nav iespējama. Pēc 2017. gada statistiskajiem datiem, Zviedrija ierindojas otrajā vietā pasaulē aiz Kanādas celulozes, papīra un zāgmateriālu eksportā. Taču rodas jautājums, kādas koku sugas tiek audzētas?

Mežaudžu platību sadalījums Zviedrijā pēc valdošās koku sugas

Avots: Elvira Grasmane

Foto: Andreas Palmén

Parastās egles jaunaudze – ekonomiski, ekoloģiski un sociāli vērtīga mežaudze?

Zviedrijas privātās meža īpašnieces apsaimniekošanas piemērs – egļu asņozobu mizgrauža skartā mežaudze pārvērsta ainaviski pievilcīgā un vērtīgā dzīvotnē dažādiem organismiem

Foto: Elvira Grasmane

Pēc grafika ir skaidri redzams, ka līderis ir parastā egle (*Picea abies*).

Kailciršu sistēma ar vienvecuma mežaudzēm

Varētu teikt, ka mežu apsaimniekošana Zviedrijā norit ļoti vienkārši, jo dominē kailciršu sistēma ar vienvecuma mežaudzēm. Kāpēc tāda izvēle? No vēsturiskā

aspekta izmaiņas notika laika posmā no 1950. līdz 1960. gadam, kad izlases cirtes sāka aizstāt kailcirtes. Viens no svarīgākajiem aspektiem ir vieglāks plānošanas process ar mazāku darbaspēka resursu, kā arī paredzams sagaidāmās koksnes apjoms.

Rīcības brīvība nozīmē arī to, ka meža īpašnieks lielā mērā izlemj pats, cik lielas kailcirtes platības tiks veidotas, jo likumdošanas prasības to nenosaka. Vidējā kailcirtes platība Zviedrijas ziemeļu daļā ir aptuveni 6,9 ha, bet dienvidu daļā 2,7 ha. Šī manāmā atšķirība ir izskaidrojama ar to, ka ziemeļu daļā esošos meža īpašumus vairāk apsaimnieko mežsaimniecības uzņēmumi, savukārt dienvidu daļā privātais meža īpašnieks, kurš izvēlas veidot mazākas kailciršu platības.

Valdošo koku sugu ciršanas vecums ir atkarīgs no dažādiem faktoriem, it īpaši no meža tipa īpašībām, bet to ietekmē arī virkne papildu sociāli ekoloģisko fakto-

KURĀM MĀCĪTIES

ru. Minimālais ciršanas vecums parastajai eglei un priedei variē no 45 gadiem auglīgākajos meža tipos līdz 100 gadiem nabadzīgākajos. Tomēr praksē rotācija ir ilgāka nekā likumā noteiktais minimums, kas variē no 60 līdz pat 120 gadiem.

Izvēles, riski un prioritātes

Kailciršu modelis ar vienvecuma mežaudzēm strādā ļoti veiksmīgi, taču pēdējos gados lielāka uzmanība tiek veltīta meža apsaimniekošanas mērķu sabalansētībai. Vai tiešām kailciršu sistēmā ir iespējams apvienot sociālos, ekoloģiskos un ekonomiskos aspektus?

No sabiedrības viedokļa kailcirtes nerada patīkamu sajūtu. Varu minēt, ka Zviedrijas meža īpašniekam, pieņemot lēmumu par meža apsaimniekošanas modeli, ir svarīgi, kāds izskatīsies mežs, lai rekreācija būtu viena no funkcijām, ko mežs spēj sniegt. Taču šeit ir arī zināmas pretrunas, jo tomēr ekonomiskā labuma gūšana ir prioritāra. Un šo apgalvojumu apstiprina nesens piemērs Zviedrijas vēsturē.

2005. gadā Zviedrijas dienvidu daļu ļoti smagi skāra vētra *Gudrun*, izpostot aptuveni 70 % parastās egles mežaudzes un nodarot zaudējumu 75 miljonu m³ apmērā. Rodas jautājums, cik stabila ir šī sistēma, ja pat dabas katastrofa to nespēj mainīt, jo lielākā daļa meža īpašnieku skartās platības atjaunoja ar parasto egli. Šajā laikā pat tika nodrošinātas valsts subsīdijas, lai meža īpašnieki veiktu koku sugu nomaiņu, taču to izmantoja vien retais. Tātad var secināt, ka meža īpašniekam ekonomiskā stabilitāte ir spēcīgākais dzinulis.

Jāpiemin, ka atjaunošana ar parasto egli Zviedrijā ir ļoti izplatīta, jo augstā pārnādžu blīvuma dēļ nav iespējams izveidot kvalitatīvu priežu mežaudzi, vien pie nosacījuma, ka ir jāiegulda gan laiks, gan līdzekļi, lai to nosargātu. Līdz ar to meža īpašnieks izvēlas nedaudz vieglāku ceļu, taču notiekošais apliecina, ka arī parastās egļu audzes arvien vairāk skar dažādi riski.

Šis apsaimniekošanas modelis tiek ļoti bieži apspriests Zviedrijas mežsaimniecības nozares speciālistu vidū kā tagadnes un nākotnes izaicinājums. Vai plaši lietotā sistēma ir pietiekami izturīga, lai spētu būt noturīga pret dažādiem sagaidāmajiem riskiem. Taču vēlos piebilst, ka arī mūsu meža īpašniekiem lēmumu pieņemšanas procesā par koku sugas izvēli atjaunošanas brīdī būtu rūpīgi jāpārdomā. Jāizvērtē izaicinājumi, ar kuriem varētu saskarties nākotnē.

Elvīra Grasmāne, MKPC Limbažu nodaļa

APSEKOTAS PIRMĀS DEMONSTRĒJUMU TERITORIJAS

Foto: Madara Černuho

LIFE integrētā projekta *LatVia-Nature* ietvaros septembrī Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbinieki kopā ar Pasaules dabas fonda, Dabas aizsardzības pārvaldes un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvjiem sāka apmeklējumus pieteiktajās meža demonstrējumu teritorijās.

Kā pirmās tika apraudzītas divas saimniecības Kurzemes pusē. Meža īpašnieki aktīvi izrādīja savus meža īpašumus, dalījās pieredzē un meža apsaimniekošanas modelī, uzsverot dabas vērtību nozīmi un to saglabāšanu.

Apmeklējuma laikā īpašnieki izmantoja arī izdevību izjautāt ekspertus meža apsaimniekošanas jautājumos, par kuriem bija neskaidrības, tādejādi gūstot jaunas zināšanas, jo padomi un uzkrātā pieredze netika liegta.

Pirmā saimniecība bija izvēlēta Dundagas pusē. Kā īpašu lepnumu īpašnieki rādīja nelielu upīti, kura vijas cauri mežam un kuras krastos ir dabīgie smilšakmens klints atsegumi. Minētā teritorija ir reģistrēta kā ES nozīmes biotops. Apskatītas tika arī īpašumā esošās dažādās meža audzes, veiktā mežsaimnieciskā darbība un pārrunāti tālākie plāni saistībā ar meža īpašumu.

Tajā pašā dienā viesi apmeklēja kādu krietni lielāku saimniecību, kurā īpašnieks apsaimnieko vairāk nekā 700

hektāru lauksaimniecības zemes un mežu. Īpašums piederējis dzimtai, un saimnieks lēnām to ir izkopenis vairāku desmitu gadu garumā, iegādājies papildu zemes un attīstījis savu saimniecību un saimniekojis savos mežos. Meža teritorijās ir dažāda tipa audzes un saimniekošanas modeļi. Saimnieks dalījās pieredzē un parādīja arī sekas šobrīd aktuālajai problēmai Kurzēm – staltbriežu nodarītos bojājumus izkoptajās egļu audzēs.

Kopumā pirmā izbraukuma diena tika pavadīta, apskatot dažādas mežaudzes, piemērus, kā īpašnieki spēj saimniekot savā mežā, salāgojot ekonomiskās intereses ar dabas daudzveidības saglabāšanu, savstarpēji pārrunājot nozares aktualitātes un privātā meža īpašnieka nepieciešamības un redzējumu nākotnē.

Paldies meža īpašniekiem par uzņemšanu, sava meža īpašuma izrādīšanu, dalīšanos ar savu stāstu un pieredzi!

Meža demonstrējumu teritorijas privātā meža īpašnieku teritorijās tiks veidotas kā izglītības un pieredzes apmaiņas platforma, kurā privātā meža īpašnieki kopā ar ekspertiem demonstrēs citiem privātajiem meža īpašniekiem vai interesentiem dabai draudzīgas mežsaimniecības prakses, respektējot meža īpašnieka īstenoto meža apsaimniekošanas praksi.

Madara Černuho, MKPC

KATRAM STĀDINĀM TIEK ATRASTA VIETA MEŽĀ

Valdis Janītens ir Limbažu novada, Viļķenes pagasta saimniecības “Pēcteči” meža īpašnieks un rūpējas arī par sievas īpašumu “Mežrozītes”.

Saimniecības “Pēcteči” apsaimniekošanā tagad kopā ir 11,6 ha, no kuriem 8,2 ha aizņem meža zeme. 1992. gadā, kad īpašums tika iegādāts par sertifikātiem, meža platība bija tikai 2,7 ha. Tagad pretī slejas 7,5 ha mežs.

Īpašumā daudz darīts, lai to sakārtotu un lauksaimniecībā neizmantojamo zemi pārvērstu mežā, iestādot bērzu un egles, kas tagad redzamas skaisti atzarotas. Vietām veidotas tīraudzes, bet stādītas galvenokārt dažādu koku sugu mistraudzes. Valda mērķis ir sakārtot meža īpašumu un rūpēties par to, nedomājot tikai par ekonomiskā labuma gūšanu, bet arī par dabas daudzveidības saglabāšanu.

Rūpes par dažādām koku sugām

Mežā nelielos apjomos redzami lapegļu, priežu, liepu un melnalkšņu puduri. Kā saka pats saimnieks, neviens stādīuš netiek nonievāts un mežā tiek atrasta vieta gan duglāzijai, gan valriekstiem. Tagad jā rūpējas par ozoliem, kuri sanesti kopā vienā vietā un iestādīti ar biežību 2000 gabali uz hektāra, lai notiktu pašatzaurošanās. Tāpat ozoliem tiek izgrieztas dubultgalotnes un veidots vainags. Pēc daļējas kailcirtes veikšanas iegūtie līdzekļi ieguldīti grāvju rakšanai, jo daļa īpašuma atradās pārliekā mitrumā.

Saimniecība piedalījies arī ES projektu īstenošanā, veicot jaunaudžu retināšanu un koku atzaurošanu. Saimnieks arī atļāvis Meža konsultāciju pakalpojuma centram savā mežā rīkot seminārus, kā apskates objektu un piemēru atzaurošanai, piebilstot, ka bērzu Limbažu pusē atzaurojuši maz meža īpašnieku. Saimnieks savā īpašumā arī atļauj pastaigas un sēņošanu ciemata iedzīvotājiem, kaut reizēm pie savām meža vēltēm nemaz netiek.

Meža cilvēks

Valdis ir meža cilvēks jau no bērnības. Pēc skolas beigšanas bija skaidrs – būs mežnieks, un viņš devās uz Aizupes meža tehnikumu iegūt pirmās zināšanas un diplomu, lai varētu sākt strādāt mežrūpniecības saimniecībā. Pirmā darba pieredze iegūta 1975. gadā kokaudzētavā, tad sekoja armijas gadi.

Atgriežoties no dienesta, 1977. gadā Valdis pārcēlās dzīvot uz Viļķeni, kur sāka

Daudz laika Valdis pavada mežā darbojoties

strādāt par iecirkņa meistar, un līdz ar reformām meža nozarē mainījušies arī amata nosaukumi un pienākumi. 1995. gadā Valdis tika pārcelts darbā par mežzinu Viļķenes mežniecībā un pēc kārtējās reformas 2000. gadā – par mežzinu SIA “Rīgas meži”. Pēc ilgi nostrādātiem gadiem meža nozarē 2020. gadā tika pieņemts lēmums doties pelnītā atpūtā, lai varētu rūpēties par savu mežu un lielo piemājas augļu dārzu.

Arī tur redzamas dažnedažādas koku sugas – Pensilānijas osis, sarkanā lazda un dažādi hibrīdi, kas radušies, veicot potēšanas darbus dzimtas mantojuma īpašumā Lēdurgas pagasta Vecmelsalās, kur ieguldīts krietns darbs, bet nu tas atstāts mājas pārziņā.

Ar nelielu skumju pieskaņu Valdis teic, ka neparedzēti ātri pasliktinājās veselība, un nu iecerētie darbi paliek nepaveikti. Ieceru un domu bija daudz, lai pilnveidotu visu iesāktu. Katrs brīvais brīdis, kas nebija jāpavada darba gaitās, medībās vai maksāķerējot un piedaloties daudzās sacensībās, bija atdots savam mežam, to kopjot un veidojot. Visi meža ciršanas un kopšanas darbi veikti paša spēkiem, jo tā īsti neuzticoties citiem.

Valdim patīcis arī vienkārši pavērot zvērus. Viņi gan nodarījuši diezgan lielus postījumus stādījumiem, stirnas izpostījušas lapegļu stādījumu, savukārt pārliekais mitrums veidojies bebru nedarbu dēļ. Lai to likvidētu, bijis jārok grāvji.

Katra diena mežā

Valdis saka: “Reti ir diena, kad neesmu bijis mežā, un, ja kaut kas ir mainījies, uzreiz redzams. Mežs tā ir dzīves nepieciešamība. Katra brīva vietiņa tiek aizpildīta ar kādu jaunu stādīnu no paša meža vai no stādauzdevāvas. Prieks un gandarījums par jauniem stādījumiem mežaudzē, redzot, ka ik gadu tie stiepjas garumā.” Valdim patīk vērot, kā pavasarī mežs atmodas pēc ziemas, dodot jaunus dzinumus skuju kokiem, un kā plaukst lapas. Mežs kā blakus avots dod veselībai gardās kļavu un bērzu sulas, priežu un bērzu pumpurus, plāvās augošie ziedi dod veselīgas tējas, ko izmanto visa ģimene.

Valda īpašumā labi var redzēt, ko viņš izkopies, jaunu iestādījis un kas ir mainījies. Ar kādu prieku viņš parāda jaunus stādījumus, kurus pārstādījis. Tas jau nekas, ka Mežrozītes ir sievas īpašums, meža darbi un pārējais ir paveikts ar ģimenes atbalstu. Bērniem gan viņš piebilst, ka īpašumu pēc viņa pārdot nedrīkst un tas paliek kā dzimtas mantojums.

Labus vārdus par Valdi un viņa vēl aizvien sniegtajiem padomiem teic tagadējais “Rīgas mežu” mežzinis Jānis Zālītis: “Kādreiz, strādājot par mežsargu, īsti negribēju piekrist viņa viedoklim, bet tagad arvien vairāk saskatu to, kā tas attaisnojas mežā.”

Velga Senkovska,
MKPC Limbažu nodaļa

APAĻO KOKMATERIĀLU PRODUKTU CENU TENDENCES

Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu "MEKA", veicot apaļo kokmateriālu cenu monitoringu, konstatēja, ka pēdējos mēnešos dažādu globālu apstākļu ietekmē ir būtiski pieaugusi apaļo kokmateriālu cena.

Apaļo kokmateriālu cenu kāpums ir skaidrojams ar dažādiem lielvalstu lēmumiem attiecībā uz kokmateriāliem, kā arī paralēli pieaugošo pieprasījumu būvniecības sektorā, koksnes enerģijas un celulozes sektoros. Pašlaik skujkoku zāģbaļķu cena ir neierasti augsta, kā arī lapkoku apaļkoksnes sortimentiem ir novērota lēna cenu paaugstināšanās. Apaļkoksnes

cenu kāpums sniedz meža īpašniekiem iespēju izstrādāt mežaudzes, tieši skujkoku mežaudzes, gūstot maksimālu peļņu.

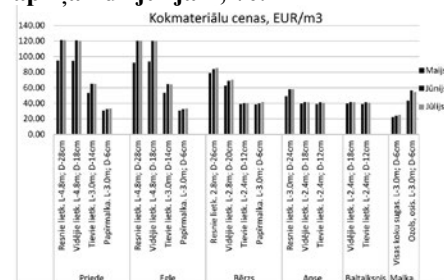
Resnās lietkoksnes cenu kāpums ir no 1,94 % līdz 10 % kāpumam atkarībā no koku sugas, vidējās cenu izmaiņas sortimentu klasei mēnesī ir 6,94 % kāpums.

Vidējās lietkoksnes cenu kāpums ir no 1,94 % līdz 9,74 % kāpumam atkarībā no koku sugas, vidējās cenu izmaiņas sortimentu klasei mēnesī ir 4,98 % kāpums.

Tievās lietkoksnes cenu kāpums ir no 2,06 % līdz 7,56 % kāpumam atkarībā no koku sugas, vidējās cenu izmaiņas sortimentu klasei mēnesī ir 3,87 % kāpums.

Papīrmalkas cenu kāpums ir no 2,85 % līdz 4,90 % atkarībā no koku sugas,

Apaļo kokmateriālu sortimentu vidējās cenu izmaiņas laika periodā no aprīļa līdz jūlijam, %.

vidējās cenu izmaiņas sortimentu klasei mēnesī ir 4,21 % kāpums.

Malkas cenas kāpums ir vidēji 4,22 % mēnesī un ozola, oša malkas cenas kāpums ir vidēji 5,24 % mēnesī.

MEŽA BIRŽA

AUGOŠU KOKU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Iesoļojot rudenī, laiks atskatīties uz vasarā padarīto. Izsoļu portālā www.mezabirza.lv 2021. gada jūnijā, jūlijā un augustā kopumā veiksmīgi noslēgušās 38 izsoles, kurās izdarīti 1527 solījumi. Ir pārdoti 133,56 hektāri meža cirsmu ar kopējo izcērtamo likvido apjomu 28 197 kubikmetru apmērā. Apskatot izsoļu sākumvērtību un pārdošanas cenu starpību, kopējais cenas pieaugums bijis 26,26 %, savukārt vidējais cenas pieaugums sasniedz 28,67 %.

Izsoļu pārdošanas rezultāti:

- Skuju koku cirsmu (vismaz 70 % skuju koku īpatsvars) cenas, sākot no 26,52 līdz 95,51 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 57,56 EUR/m³.
- Jaukto koku cirsmu (skuju koku īpatsvars 40 – 60 %) cenas svārstās no 42,70 līdz 70,60 EUR/m³, vidējā svērtā cena 51,25 EUR/m³.
- Lapu koku cirsmas (valdošā suga bērzs – vismaz 70%) šajā posmā tikušas izsolītas divas, kur vidējā svērtā cena 32,16 EUR/m³.
- Lapu koku cirsmu (bērzs, apse, melnalksnis) cenas no 15,16 līdz 30,46 EUR/m³, vidējā svērtā cena 23,65 EUR/m³.
- Lapu koku cirsmas (valdošā suga – baltalksnis vairāk nekā 50 %) cenas no 7,49 līdz 24,43 EUR/m³, vidējā svērtā cena 16,13 EUR/m³.

Portālā "Meža birža" izsoles ievietošanas cena nemainīgi ir 25 čiekuri, neatkarīgi no izsoles lieluma. Viena čiekura cena 1,00 eiro plus pievienotās vērtības nodoklis 21 %. Savukārt solīšanas maksu sedz izsoles uzvarētājs atkarībā no izsoles pārdošanas cenas.

Vairāk iespējams uzzināt, apmeklējot vietni www.mezabirza.lv.

Karīna Jakovina, SIA "Meža birža"

KLĀTIENES SEMINĀROS IEGŪTAS PRAKTISKAS ZINĀŠANAS

Vasaras periodā, kad valstī uzlabojās epidemioloģiskā situācija, Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) atsāka klātienes semināru organizēšanu meža īpašniekiem. Tas notika reizē ar Eiropas Savienības (ES) atbalsta pasākumu izsludināšanu jaunaudžu retināšanai un nopostītu mežaudžu atjaunošanai. Galvenā semināru tēma bija par ES atbalsta pasākumu – jaunaudžu retināšanu un projektu praktisku īstenošanu.

Viens no šādiem semināriem notika 19. augustā Saldus novada Mežvidos. Pēc teorētisko zināšanu iegūšanas par nepieciešamo veiksmīgai ES atbalsta pieteikumu aizpildīšanai semināra dalībnieki devās uz Saldus novada mežiem, lai praktiski VMD mežziņa pavadībā aplūkotu jaunaudzes un to retināšanas nozīmi. Dalībniekiem bija iespēja uzzināt par piemērotāko laiku jaunaudžu kopšanai, dažādām kopšanas metodēm, salīdzināt vienāda vecuma koptas un nekoptas audzes, kā arī uzzināt par labākajām jaunaudžu aizsardzības metodēm pret pārnadžu bojājumiem.

Semināra noslēgumā vairāki dalībnieki atzina, ka daudz uzskatāmāk izpratuši savlaicīgas jaunaudžu retināšanas nozīmi, pateicoties seminārā redzētajiem praktiskajiem piemēriem. Labi bija redzama atšķirība starp jaunāka vecuma izkoptu jaunaudzi, kurā aug vismaz par 2 m augstāki mērķa sugas koki, salīdzinājumā ar vecāku nekoptu jaunaudzi, kurā vidējais kociņu augstums ir krietni mazāks.

Savukārt seminārā 31. augustā Līvānu novada Sutru pagasta īpašumā "Varavīksne" meža īpašnieki varēja apskatīt interesantu objektu – bērzu jaunaudzi, kurā skatam atklājās krūšu augstumā nocirstu

Augstie celmi tagad var noderēt apodziņam, kur nosēsties medību laikā

bērzu stumbri. Izrādās, saimnieks pirms vairākiem gadiem bija iecerējis aizaugušo lauksaimniecības zemi atbrīvot no apauguma (bērziem), taču plāni mainījās un platība uz kādu laiku bija atstāta novārtā. Pa to laiku izaugusi jau atkal jauna bērzu audze, kuru saimnieks audzēs tālāk kā bērzu birzi. Augstie celmi bijuši domāti, lai tos varētu vieglāk izraut. Tagad tie var noderēt arī apodziņam, kur nosēsties medību laikā.

Vasaras/rudens periodā Meža konsultāciju pakalpojumu centra 11 klātienes semināros piedalījās 205 meža īpašnieki. Kā galveno ieguvumu dalībnieki minēja iespēju apskatīt dabā jau īstenotus dažādu koku sugu jaunaudžu kopšanas projektu piemērus, dalīties pieredzē, uzdot jautājumus un uzklaut speciālistu padomus. MKPC turpinās organizēt informatīvos seminārus arī turpmāk, kamēr tas būs iespējams klātienē, arī zoom platformā. Plašāk par norises vietām un laikiem var uzzināt mājas lapas www.mkpc.lkkc.lv sadaļā Semināri meža īpašniekiem.

Edgars Iecelnieks, MKPC

LABS RISINĀJUMS VIETĀS, KUR IR APGRŪTINĀTA

Š (FOTOSTĀSTS)
gada augustā Meža konsultāciju pakalpojumu centrs Eiropas Savienības atbalsta pasākuma ietvaros organizēja vairākas meža īpašnieku grupas, kuras devās smelties pieredzi uz demonstrējumu teritoriju Skrīveros LVMI “Silava” vadošās pētnieces **Dagnijas Lazdiņas** pavadībā. Neliels ieskats no meža īpašnieku pieredzes apmaiņas brauciena.

Par demonstrējumu objektu

Demonstrējumu objekta pirmsākumi meklējami 2010.–2011. gadā, kad LVMI “Silava” ERAF ietvaros īstenoja projektu “Daudzfunkcionālu lapu koku un enerģētisko augu plantāciju ierīkošanas un apsaimniekošanas modeļu izstrāde”. Kopš tā laika objektā īstenota vēl virkne projektu un pētījumu. Tagad Pardenču lauks ir liels uzskates objekts kokaugu audzēšanai lauksaimniecībā neizmantotās zemēs.

Izmēģinājumu laukā vienkopus var redzēt tik daudz un dažādas ātraudzīgās koku sugas –apsi, hibrīdapsi, baltalksni, melnalksni, hibrīdo alksni, bērzu, papeli, kļavu, liepu, saldo ķirsi un dažādu sugu kārkļus. Daļai no tiem iespējams novērtēt dažādu klonu augšanas atšķirības, kā arī dažādu mēslojumu veidu (sadzīves notekūdeņu dūņas, koksnes pelni, biogāzes digestāts) ietekmi. Turklāt objektā sastopami Latvijā neierastās agromežsaimniecības prakses piemēri. Piedāvājam nelielu ieskatu arī jums.

Kopta hibrīdapšu audze. 10 gadus veca. Plānots, ka pēc pieciem gadiem sasniegs 30–35 cm diametrā.

Hibrīdapsei un papelei dienviņu pusē veidojas sala plaisas. Ziemā sērsna kalpo

kā palielināmais stikls, papildus uzkrājot mizu. Vēlāk, strauji atdziestot, koks saplaisā un tiek sabojāts pirmais balķis. Varbūt nelielās platībās risinājums ir balsināšana.

Laika gaitā tika secināts, ka koku augšanas rādītāji vairāk atšķiras starp dažādiem kloniem un izmantotā mēslojuma papildu efekts bija mazāk nozīmīgs.

Attēlā: atšķirības starp hibrīdapses kloniem. Pa kreisi attēlā redzams viens no labākajiem –4. klons, bet pa labi – 28. klons. Atšķirības starp šiem kloniem pamatā jau trešajā gadā un laika gaitā kļūst arvien izteiktākas. Iespējams tādēļ, ka 4. klonam ir aptuveni vienu mēnesi garāks veģetācijas periods.

Papeles, kas 10 gadu laikā izaugušas no 20 cm gariem spraudņiem. Starp citu, papeļu audze tiek minēta kā labs risinājums mežaudžu aizsardzībai no vēja, kā arī meža zvēriem ne pārāk patīk to asie zari.

Latvijas likumdošana pieļauj ieaudzēt vai atjaunot mežaudzi ar saldo ķirsi. Un ne bez pamata – tas var sasniegt ievērojamās dimensijas un tam ir ļoti vērtīga koksne, ko izmanto ekskluzīvu mēbeļu ražo-

Foto: Inga Buša

šanā. Plantācijās ar nelielu biežību kokus vēlams atzarot, bet ļoti biežās audzēs sānu apēnojums veicina koku pašatzarošanos. Padoms saldā ķirša atzarošanai – to darot, atstājam nelielu sprungulīti, lai sēne tik viegli netiek kokā.

Kārkli var būt tik dažādi. Šī kārkļu šķirne lieliski der kamīnmalkai. Tomēr biokurināmais nav vienīgais veids kā izmantot kārkļus. Ir šķirnes, kas paredzētas citiem mērķiem, piemēram, žedeņu žogu izgatavošanai.

Pateicoties kārkļu ķīmiskajam sastāvam, no tiem var iegūt ekstraktu, ko izmanto dažādu dabisko kosmētikas un higiēnas produktu izgatavošanā. Turklāt kārkli jau izsenis pazīstami kā “dabiskais aspirīns”, kas pielietojumu atrod farmācijā.

LAUKSAIMNIECĪBA

Attēlā: kārklis mizu vīšķis kā dabiskais sūklis vannai vai pirtij.

Ja 1,7 m garas kārklis vicas 1/3 daļu iedur zemē un pārējo daļu krusteniski savij, var izveidot šādu dabisku žogu. Varbūt tā var pasargāt mežaudzes no nevēlamiem viesiem?

Daļā teritorijas tiek demonstrēta agro-mežsaimnieciskā prakse – kokaugu rindstarpās iesēti trīs dažādu veidu daudzgadīgie zālaugi: miežabrālis, austrumu galega (attēlā) un lupīna. Tādējādi paralēli kokaugu stādījumu ierīkošanai platībā iespējama arī lauksaimnieciskā ražošana.

Paldies LVMI "Silava" vadošajai pētniecei Dagnijai Lazdiņai par dalīšanos pieredzē. Meža īpašnieki augstu novērtē iegūtās zināšanas un atzīst, ka šāda veida saimniekošana varētu būt labs risinājums vietās, kur ir apgrūtināta lauksaimniecība, piemēram, paaugstināts mitrums.

Inga Buša, MKPC Sēlijas nodaļa

MEŽS – DAĻA NO LATVIJAS AINAVAS

Mežs – ainava, kas plūst un mainās vēl biežāk nekā kāda cita. Pat lauksaimniecības sešumi mainās sezonāli vienveidīgi, nodrošinot vien dažas krāsas tik plašos laukos, un nespēj sacensties ar meža mainīgajām krāsu gammām dažādos gadalaikos.

Vasarā, ja skatāmies tālumā, viss mežs ir zaļš dažādos toņos. Taču, kas notiek tuvumā? Tik daudz ziedu visos cilvēkam zināmajos toņos slēpjas zem lielajiem koku zariem, dažādo lapu formas rada kustību, tekstūru un dzīvību.

Meža īpašnieks mežu varētu uzskatīt vien par augošiem baļķiem, produkciju, par ko taps katrs viņa mežā esošais koks. Taču jāatceras, ka mežs jau tagad ir daļa no kā lielāka – no Latvijas ainavas.

Ainavu arhitektūra ietver ne tikai parkus, ielas un privātmāju pagalmus, bet arī dabiskās teritorijas. Cilvēkam māca saudzēt dabisko, bet kā būtu, ja cilvēks spētu izveidot dabisko?

Izcirtums kā ainavas elements

Uz mirkli aizmirsīsim izcirtumu kailos kvadrātus ar dažiem atstātiem stumbriem (atsevišķi augošiem ekoloģiskajiem kokiem pa visu nogabalu). Iedomāsimies, kā savādāk tas varētu izskatīties – liektas līnijas, dažādība krāsās, tekstūrās, proporcijās un mērogos.

No ainaviskā viedokļa vērtīgāki un dabai draudzīgāki būtu izcirtumi, kuri nav veidoti gar strikti novilkto robežu, bet veidojas ar nedaudz ieliektām formām un stūriem, piekļaujoties blakus nogabaliem. Ekoloģiskie koki atstāti grupās, kur atrodams ir viss, sākot no sūnām zemsedzē, lazda, pīlādžiem vidusdaļā (pamežā) un noslēdzot ar spēcīgiem pirmā stāva kokiem. Pamežs atstāts arī citur izcirtumā kā krūmu grupa vai pakāpeniska pielaide blakus augošajam mežam.

Nelielas izmaiņas, lieli ieguvumi

Tik sīkas nianšes, kas nemaina izcirtuma koku skaitu.

Tik milzīgas izmaiņas no ainavas viedokļa – rodas mierīgas pārejas, kas rada interesantāku skatu, braucot pa ceļu gar izcirtumu, saglabājas augi, kuri radīja un turpinās radīt patīkamās krāsu gammas un lapu tekstūras.

Tik neizmērojami svarīgas izmaiņas faunas skatījumā – oranžās pīlādžogas, lazdu rieksti un citi pamežā augošie krūmi ir svarīgs barības avots neskaitāmām putnu sugām, "ekoloģiskā meža grupa" ir lielisks slēpnis un dzīvesvieta gan putniem, gan zvēriem un ļauj vieglāk atkopties pēc kailcirtes – mājvietu un barības vietu iznīcināšanas.

Tāpat arī likumotas cirtes robežas veido dažādas ainavu telpas, patīkamāku skatu, noslēpumainību, cilvēka uztverei šādas ainavu telpas rada iztēli.

Bieži cilvēki, veidojot privātmājas dārzus, izvēlas ierīkot žogu. Doma – lai noslēptos no citu skatieniem, justos brīvi savā sētā. Šī doma mums jāpatur prātā, arī plānojot kailcirti, iezīmējot tās robežas un ekoloģiskos kokus. Tāpat kā cilvēks, arī dzīvnieks un putns vēlas paslēpties no svešiem "skatītājiem", justies droši, iebrienot krūmu pudurī, līdz satraukums vai briesmas norimst. Un kādēļ nepamēģināt ieviest šos dažus ieteikumus? Nedaudz izdomas, radošuma – un izcirtums nešķitīs tik "brutāls", plašs tukšums.

Trīs galvenie nosacījumi – pirmie soļi, lai izcirtums izskatītos ainaviski pievilcīgāks:

- saudzē pamežu un zemsedzi;
- veido ekoloģisko koku grupu, nevis atsevišķus kokus;
- izvēlies plūstošākas robežas starp izcirtumu un blakus esošo mežu.

Jāatceras, ka tiek radīts mežs kā telpa, kas ir ainaviski pievilcīgāka, videi draudzīgāka un dabiskāka. Turklāt mežam būs vieglāk atjaunot zemsedzi un pamežu. Un jaunie kociņi augs labāk, jo ainaviski veidots izcirtums ar koku un krūmu grupām būs daļēji noēnots un augsne tik ātri neizžūs.

Anete Šteinerte,

MKPC Ziemeļkurzemes nodaļa

JAUNAUDŽU RETINĀŠANA – IEGULDĪJUMS

Daudzi meža īpašnieki šogad izmantoja iespēju un līdz 27. septembrim iesniedza projektus ES atbalsta pasākuma “Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un meža dzīvotspējas uzlabošanā” aktivitātē, kurā atbalsts bija paredzēts jaunaudžu retināšanai.

Kas notiek pēc projektu iesniegšanas?

Lauku atbalsta dienests (LAD) pēc kārtas noslēgšanās trīs mēnešu laikā izvērtēs iesniegtos projektus, ievērojot atlases kritērijus, un sarindos iesniegtos projektus dilstošā secībā atbilstoši vērtējumā iegūto punktu summai.

Pēc projektu izvērtēšanas īpašniekam tiks izsūtīts lēmums par projekta apstiprināšanu vai noraidīšanu. Ja atbalsta pretendents izmanto elektronisko pieteikšanās sistēmu (EPS), lēmums tiek paziņots elektroniski EPS, nosūtot pretendenta paziņojumu uz e-pastu. LAD mājas lapas EPS sadaļā “Projekti un investīcijas” var redzēt projekta statusu – vērtēšanā, apstiprināts, noraidīts.

Projektu var sākt realizēt pēc apstiprinātā lēmuma saņemšanas saskaņā ar Valsts meža dienesta (VMD) apstiprināto Meža apsaimniekošanas atbalsta plānu. Projektā paredzētās darbības var veikt pats atbalsta saņēmējs vai arī darbu uzticēt speciālistiem.

Praktiski padomi projektu realizācijai

Lai pareizi izkoptu jaunaudzes, jāskatās, kādi ir īpašumā esošie meža

augšanas apstākļu tipi, un jāizvēlas tiem piemērotas koku sugas, kuras saimnieks turpmāk vēlas audzēt. Jaunaudžu retināšanu ieteicams sākt, kad var redzēt pārējo koku sugu negatīvo ietekmi uz galveno koku sugu augšanu un kad sākas savstarpēja konkurence starp galvenās sugas kociņiem.

Savukārt koku skaita regulēšanu var sākt, kad mežaudze sasniegusi 1,8–2,0 metru augstumu, jo tad ir notikusi koku diferencēšanās pēc augstuma un atzarošanās līmeņa. Līdz ar to īpašniekam ir vieglāk izvēlēties atstājamās kociņus. Skuju koku audzēs vēlams atstāt valdošos kokus, savukārt lapu koku audzēs tie būtu jāizretina, panākot to vienmērīgu izvietojumu.

Retinot jaunaudzes, jāņem vērā, vai mežs ir dabiski atjaunojies vai arī tas atjaunots mākslīgi – stādot vai sējot.

Ja mežs ir atjaunojies dabiski, tad galvenais uzdevums ir veidot nākotnes mežaudzes sastāvu un atbrīvot telpu perspektīvāko koku augšanai, izzāģējot nekvalitatīvos un augšanā atpalikušos kokus. Savukārt mākslīgi atjaunotai jaunaudzei jāpievērš uzmanība stādīto kociņu atbrīvošanai no zālaugu un konkurējošo koku negatīvās ietekmes. Stipra sazēluma gadījumā zālājs nomāc kociņus, zem tā seguma var izveidoties sēnīšu slimības, kā arī tas veicina graužēju savairošanos.

Piemērotākais laiks kopšanai

Jaunaudžu retināšanu iespējams veikt visu gadu, izņemot gadījumus, kad to neatļauj normatīvie akti. Tas ir laiks no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam, kad visos mežos aizliegta līdz 10 gadu vecu priežu un lapu koku, kā arī līdz 20 gadu vecu egļu mežaudžu kopšana, izņemot jaunaudzes, kur skuju koku vidējais augstums nepārsniedz 0,7 metrus, bet lapu koku vidējais augstums – vienu metru.

Labākais laiks jaunaudžu retināšanai ir atkarīgs no izcērtamās koku sugas. Skuju kociņiem kopšanu ieteicams veikt oktobrī un novembrī, jo šajā laikā cirstos kociņus sniegs pieplacinās zemei, veicinot to ātrāku satrudēšanu. Lapu kociņiem savukārt ieteicamais kopšanas laiks ir jūlijs un augusts.

Šajā periodā veiktā kopšana atturēs audzi no atvašu ataugšanas. Ir viedokļi, kas nosliecas par labu audžu kopšanai agri pavasarī. Šajā laikā atstātie izkoptie kociņi augšanas periodā nostiprinās un būs noturīgāki pret vēju un sniega negatīvo iedarbību ziemā.

Speciālistu ieteikums tomēr ir, ka vasaras otrā puse un rudens mežā ir labākais laiks, lai parūpētos par jaunaudzēm.

Jāņem vērā koku sugu īpatnības

Svarīgi ir veikt kopšanu, ievērojot koku sugas, jo katrai ir atšķirīgas augšanas prasības. Sarežģītāk ir kopt dabiski veidoju-

NO SENČU TICĒJUMU PŪRALĀDES

- Meža retināšanai labvēlīgas ir trīs dienas gadā – 3. aprīlis, 22. jūnijs un 30. jūlijs, un ideāli, ja šīs dienas iekrīt dilstošā Mēnesī. Šādās dienās nocirstās atvases neataugs. Retināšanai var izmantot arī trīs pēdējās februāra dienas. Ja ir dilstošs Mēness, pat koku saknes sapūst.
- Labrenča dienā (10. augusts) kapā un nopļauj koku atvases, tad tās tik ātri neataug.

Katra meža īpašnieka ziņā ir ticēt tam un ieklausīties vai saimniekot pēc savas pieredzes.

NĀKOTNĒ

šās mistraudzes, jo tajās aug vairākas koku sugas ar dažādu ēncietību.

Priede savlaicīgi jāatbrīvo no lapu koku apēnojuma, jo ir izteikta saulmīļu suga. Lapu kokus ap priedēm var tikai aizlauzt, tas arī aizsargās no meža zvēru postījumiem. Aizlaušana aizkavēs atvašu veidošanos. Arī tur, kur ir biezi priežu puduri, tie savlaicīgi jāizretina.

Egle atšķirībā no priedes līdz 10 gadu vecumam labi pacieš apēnojumu. Egļu jaunie dzinumi parasti cieš pavasara salnās, tāpēc ieteicams atstāt segaudzi. Protams, jāseko līdzi eglišu augšanas gaitai, jo, ja segaudze ir pārbiezināta, tās sāk nīkuļot, un segaudze ir jāretina.

Ja egles iepriekš nav koptas, tās jāatbrīvo, kopjot vairākos paņēmienos. Nav vēlams audzēt egles tīraudzi, piemistrojumā var atstāt, piemēram, bērzu. Ja audzē ir diezgan daudz lazdu, vēlams atstāt uz pudura kādus dzinumus, lai aizkavētu krūma ataugšanu.

Bērzu ieteicams retināt, kad audze ir sasniegusi aptuveni divu metru augstumu. Retinot audzi, nevajag atstāt bērzus ar resniem zariem, padēlu, žāklveida zarojumu un liku stumbru. Jauni bērzi dzen spēcīgas celmu atvases. Tās aug straujāk nekā sēklaudži, taču to stumbri ir mazvērtīgāki, un, veicot jaunaudžu retināšanu, to ir vērts ņemt vērā.

Savukārt tie bērzi, kas atjaunojušies ar sēklām, veido kvalitatīvus stumbrus. Pie kopšanas ir būtiski atšķirt kārpainos un purva bērzus, jo kārpainais bērzs ir produktīvāks, tāpēc ieteicams atstāt to. Līdz ar to bērzu jaunaudzi labāk kopt rudenī, jo lapas ātrāk nobirst nekā purva bērzam un tos ir vieglāk atšķirt.

Apse ir ātraudzīga koku suga. Ja apse ir pareizi un īstajā laikā kopta, tā ātrāk nekā citas koku sugas var dot labus ienākumus. Tā ir saulmīļu suga un slikti aug apēnojumā, tāpēc jaunaudžu retināšana veicama savlaicīgi.

Apses stipri posta meža zvēri, izdarot nopietnus bojājumus, tāpēc ļoti nopietni jāizvērtē retināšanas intensitāte. Kā vēl viens jaunaudzes aizsardzības pasākums pret zvēru postījumiem būtu minams tā sauktais "pielūžņojums". To veido jaunaudzes kopšanas laikā, kociņus nozāģējot 0,5–1,0 metra augstumā, tādējādi apgrūtinot meža zvēru pārvietošanos jaunaudzē. Pie tam apse ļoti bieži slimo ar trupi, inficēšanās notiek caur satrupējušiem zariem, tāpēc, veicot jaunaudžu retināšanu, ieteicams pie reizes atbrī-

voties no tiem, kamēr kociņa stubrs ir nelielas dimensijas.

Baltalksnis atjaunojas dabiski ar atvasēm. Veicot retināšanu, jāizvērtē, kādam nolūkam tas paredzēts. Atvasēs jāretina, ja koksne paredzēta sortimentiem, bet, ja audzi paredzēts nocirst šķeldas un kurināmā vajadzībām, tad meža īpašniekam jāizvērtē kopšanas nepieciešamība.

Meža īpašnieks var izvēlēties – uzticēt jaunaudžu retināšanu profesionāļiem vai arī to veikt pats. Ja jaunaudžu kopšanu uztic citiem kopējiem, ir jāizskaidro, kādu rezultātu vēlaties redzēt. Ir vērts kaut vai ierīkot parauglaukumus, lai parādītu, ko jūs gribat izveidot. Ieteicams sākotnēji pasekot līdzi darbam, lai pārliecinātos, ka darbs tiek veikts atbilstoši, kārtīgi un pēc jūsu vēlmēm un norādījumiem.

Kad projekts ir īstenots

Projekta īstenošanas atbilstību Meža apsaimniekošanas atbalsta plānam pārbauda Valsts meža dienesta (VMD) darbinieks mēneša laikā pēc tam, kad atbalsta saņēmējs par mežaudzes retināšanu (kopšanu) ir iesniedzis pārskatu divos eksemplāros par projekta īstenošanas rezultātiem un skici, kurā redzama izkoptās jaunaudzes platība. Skici var sagatavot un iesniegt arī elektroniska dokumenta veidā. Dabā izkoptai jaunaudzes platībai jābūt skaidri redzamai ar iezīmētām ārējām robežām, lai veiktās darbības būtu identificējamās.

VMD veic platību uzmērīšanu un pārbauda, vai situācija dabā atbilst pasākumu plānam. Ja viss ir kārtībā, vienu eksemplāru VMD nosūta LAD, otru – atbalsta pretendenta. LAD atbalstu izmaksā 30 darba dienu laikā pēc pārskata saņemšanas. Nekādi citi dokumenti LAD nav jāiesniedz!

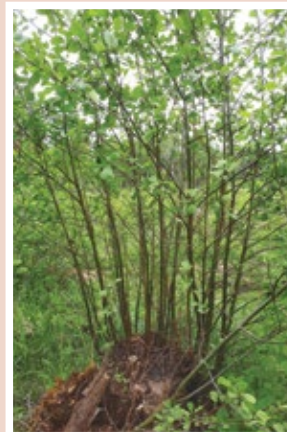
Meža īpašniekam bieži vien ir grūti pieņemt lēmumu, kādu audzi veidot un kurus kociņus atstāt. Ja rodas kādi jautājumi par jaunaudzes kopšanu, ieteicams konsultēties ar meža nozares speciālistu vai apmeklēt kādu no semināriem, kurus organizē LLKC Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs (skatīt www.mkpc.llkc.lv) un kuros gan teorētiski, gan praktiski tiek sniegti padomi meža īpašniekiem sekmīgai saimniekošanai savā mežā. Uz tikšanos!

Lidija Bredovska, MKPC Dienvidkurzemes nodaļas Saldus birojs

KĀ RĪKOTIES, JA MELNALKSNIS ATJAUNOJIES AR CELMU ATVASĒM?

Atbild mežkopis Māris Zariņš: "Parasti melnalksnim labvēlīgie meža tipi ir slapjais vēris, slapjā gārša, niedrājs, dumbbrājs, liekņa un platlapju kūdrenis, kur ir liels mitruma daudzums. Tur parasti notiek dabiskā atjaunošanās ar celma atvasēm, kas ir ideāls variants – mātes dabas dāvana. Šie celmi noteikti nebūs izvietoti vienmērīgi, bet gan grupās, un tukšās vietas vajadzētu papildināt ar melnalksni vai kādu citu piemērotu koku sugu. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 308 "Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi" mežaudzi atzīst par atjaunotu, šajā gadījumā ar melnalksni, ja minimālais nepieciešamais kopējais ieaugušo koku skaits ir 2000 gab./ha. Ar piebildi, ja melnalksnis atjaunojas ar celma atvasēm, pie viena celma uzskaita ne vairāk kā četras atvases."

Pirmajā otrajā gadā pie viena celma var veidoties pat 10 atvases – vesels atvasāju mežs. Tāpat kā jaunaudžu kopšanā, atvases būs jāretina. To labāk darīt rudens pusē, kad daļēji notikusi dabiskā izlase un labāk var izvēlēties atstājamās nākotnes kociņus. Atvašu retināšanu var veikt ar rokas instrumentiem – raukli, zobenu (mačeti) jeb krūmgriezi, taču darbs jāveic uzmanīgi, lai nejauši nenožāgētu atstājamās atvases.

Melnalkšņa celms ar vienlīdz spēcīgām atvasēm

Melnalksnis, kas izaudzis no viena celma atvasēm

KO MEŽĀ VAR ATRAST RUDENĪ

Lai arī rudenī dabā sāk iestāties miera periods, mežā viss notiek. Reizēm tajā var baudīt mieru un klusumu, reizēm tas ir pilns ar dzīvību.

Pastaigas mežā ir labākais veids, kā atjaunot spēkus un enerģiju. Ikreiz, neskatoties uz gadalaiku, mežā var atrast arī kādu taustāmu labumu priekam un veselībai, ko pārnest mājās.

Ozolzīles

Ozolzīles ir koncentrēts barības vielu avots. Arī putni un dzīvnieki tās labprāt vāc savās barības krātuvēs ziemai. Šogad gan nav bagātīgs zīļu ražas gads, bet pa kādai var atrast, it īpaši zem kuplajiem ozoliem. Ozolzīļu lietojums ir plašs. Tās var izmantot gan dažādiem darinājumiem, darbojoties kopā ar bērniem, kā arī izmēģināt kādu kafijas pagatavošanas recepti.

Ozolzīļu kafija. Sausā laikā ievāktās ozolzīles liek uz pannas, apžāvē un izkaršē kādas trīs stundas, ik pa brīdim apmaisot, lai tām var vieglāk nolobīt mizu. To var arī veikt, zīles saberot auduma maisiņā un čaulas apvalku sadauzot ar gaļas āmuriņu. Tad tās liek uz cepešpannas un krāsnī grauздē, līdz kļūst sausas un brūnas, lai var samalt. Kafiju gatavo, aplejot tējkaroti malto zīļu grauздējumu ar 200 ml vāroša ūdens, pēc trim minūtēm nokāš biežumus. Ja šādi apstrādātu ozolzīļu kafija liekas par rūgtu vai sīvu (savelkošu), tad maigāku kafiju varot iegūt, pirms apgrauздēšanas ozolzīles vārot vairākas stundas pienā.

Kastaņi

Kastaņi vairāk ir savrup augoši koki, bieži sastopami parkos un piemājas stādījumos. Kastaņu brūnos, spīdīgos auglīšus mēdz saukt arī par rudens talismaniem, kurus nēsā kabatā veiksmei, laimei un veselībai. Izziņas avotos kastaņu pielietojums ir visai plašs gan mentālās, gan fiziskās veselības uzlabošanai, gatavojot uzlējumus, pulverus, tinktūras un ziedes.

Ar kastaņu pulveri varot aizstāt veļas mazgāšanas pulverus, un tas labi noderot arī cīņā pret kodēm.

Kastaņu pulveris. Ņem tīrus, vēlams tikko nokritušus kastaņus, sagriež četrās daļās un nomizo, ja pulveri vēlas lietot kosmētikai vai baltās veļas mazgāšanai. Kastaņus samalcina vēl sīkāk (ap 3mm gabaliņos), to vieglāk izdarīt, ja kastaņi ir svaigi. Sasmalcinātos kastaņus žāvē cepeškrāsnī 40–50 grādu temperatūrā, ik pa laikam apmaisot. **Kad kastaņi pilnīgi izkalduši, tos uzglabā sausā vietā, vēlams cieši noslēgtā traukā.**

Mazgāšanas līdzekļa gatavošanai ņem 2–4 ēdamkarotes kastaņu pulvera, aplej ar 300 ml ūdens un atstāj, lai ievilks. Pēc pusstundas būs gatavs veļas mazgāšanas līdzeklis.

Savukārt virsmu un drēbju tīrīšanas līdzekļa pagatavošanai ņem 5–6 ēdamkarotes kastaņu pulvera, ieber lielā burkā, aplej ar 1–2 litriem verdoša ūdens un atstāj vismaz uz 12 stundām vai pat uz veselu diennakti, ik pa laikam apmaisot.

Kosmētikas līdzekļa gatavošanai ņem vienu ēdamkaroti kastaņu pulvera uz puslitru ūdens, atstāj pa nakti. No rīta uzvāra, nokāš un iegūst lielisku piedevu vannai vai dušas un matu kopšanas līdzekli.

Tautas medicīnā tos lieto jau no seniem laikiem. Uzlējumu gatavo šādi: kastaņus izlobo, sagriež, ber burkā un aplej ar degvīnu. Notur apmēram divas nedēļas un ar šādu izvilkumu ierīvē gan sāpošu muguru un kājas, gan pietūkušas vēnas, der pret reimatismu un locītavu sāpēm. Savukārt kastaņu kārta zem gultas aizdzenot murgus, sliktus sapņus un bezmiegu.

Rudens ogas

Dzērvenes ir rudens ogas, kuras var lasīt līdz pat pavasarim. Šogad ir bagāts dzērveņu gads. Tās var atrast, arī staigājot pa purva takām. Dzērvenes ir vitamīniem bagātas, tās satur lielu daudzumu C vitamīna un daudz bioloģiski aktīvu vielu. Tās var labi uzglabāt līdz pavasarim, nezaudējot labās īpašības. Ogas var uzglabāt noslēgtos stikla traukos sausas vai aplietas ar tīru ūdeni, tās var arī sasaldēt.

Pīlādži ir vienas no skaistākajām rudens veltēm. Tās jāpasteidzas ievākt, pirms putni nav apēduši. Pīlādžos ir daudz vita-

mīnu un antioksidantu. Ogu pielietojums ir plašs – tās var saldēt, spiest sulu, vārīt ievārījumus, gatavot uzlējumus un vīnu, kā arī kaltēt, samalt un gatavot pulveri. Ja pīlādžus izdodas ievākt pēc pirmajām rudens salnām, tie nav tik sūri.

Irbenes var redzēt mežmalas krūmos koši sarkanām ogām. Reizēm tās uzskatot pat par indīgām. Irbeņu ogas ir vesela vitamīnu buķete un daudz vērtīgu vielu.

Fitoterapeits Artūrs Tereško atzīst, ka irbeņu ogas ir spēcīgs fitoterapijas līdzeklis, un, tāpat kā stiprām zālēm, arī to sulai var būt nevēlamas blakusparādības. Lai nenodarītu sev kaitējumu, viņš iesaka pārbaudīt organisma reakciju. Pirmajā dienā apēst dažas ogas, katru nākamo dienu devu palielinot par vairākām ogām, un tā līdz pat saujai. Ja reakcija ir normāla, var ēst pat trīs saujas dienā – indīgas šīs ogas neesot.

Ikviens dabas produkts satur vērtīgas vielas, ko varam izmantot gan uzturā, gan veselības stiprināšanai, tomēr pirms lietošanas ieteicams iepazīties ar to sastāvu un pielietojumu. Lietojam visu ar mēru!

Sarmīte Grundšteine, MKPC

KĀ IZVAIRĪTIES NO SAĢURSMĒM AR MEŽA DZĪVNIEMIEM?

Rudens ir laiks, kad uz ceļiem pieaug satiksmes negadījumu skaits, kuros iesaistīti meža dzīvnieki. Pērn Latvijā kopumā reģistrēti 312 ceļu satiksmes negadījumi, kuru iemesls ir uz ceļa braucamās daļas nonākušie meža dzīvnieki. Savukārt šogad jau noticis 281 ceļu satiksmes negadījums. Tāpēc autovadītājiem, it īpaši rīta un vakara stundās, uz ceļiem jābūt īpaši uzmanīgiem.

Iestājoties diennakts tumšajam laikam (sevišķi krēslā vai rītausmā), jāsamazina braukšanas ātrums, it īpaši braucot gar meža jaunaudzēm, vietās, kur mežs pieņāk tieši pie ceļa, un vietās, kur mežs robežojas ar pļavām un tūrumiem.

Pēc iespējas vairāk jālieto tālās gaismas un jāvēro, vai ceļa malās nemirdz dzīvnieku acis, kas atstaro gaismu.

Ja ceļam pārskrien dzīvnieks, nekavējoties jābremzē, jo šim dzīvniekam var sekot vēl viens.

Risku uzbraukt meža dzīvniekam var samazināt, ja tiek ievērotas ceļa zīmes, kuras brīdina, ka uz brauktuves var izskriet meža dzīvnieks.

VMD informācija

MEŽA FAKULTĀTĒ TAPUSI JAUNA MEDNIECĪBAS LABORATORIJA

Sajā rudenī, atsākoties klātienē studijām Meža fakultātē, studentus sagaida pārmaiņas. Fakultātē veikti remontdarbi, atjaunojot ēkas fasādi un labiekārtojot iekštelpas. Izveidotas arī jaunas laboratorijas un atjaunotas vecās.

Jaunu izskatu ieguvusi medniecības laboratorija, kurā izvietoti eksponāti un izzinošie materiāli, kas ļaus studentiem veiksmīgāk apgūt tādus studiju kursus kā "Medniecība" un "Meža dzīvnieku bioloģija". Laboratorijā izvietoti dažādi dzīvnieku un putnu izbāzeņi, kā arī citi ar medniecību saistīti uzskates līdzekļi.

MEDĪBAS STALTBRIEŽU UN AĻŅU Riesta LAIKĀ

Rudens ir laiks, kad sākas staltbriežu un aļņu medību sezona, tāpēc lieti noderēs daži padomi, lai izdotos veiksmīgas medības.

Sākoties tumšajiem rudens vakariem, jāatceras, ka medībās aizliegts izmantot mākslīgos gaismas avotus un nakts redzamības tēmēkļus (izņemot meža cūku, lapsu un jenotsuņu medībās). Svarīgi pievērst uzmanību arī drošības noteikumu ievērošanai un atcerēties, ka diennakts tumšajā laikā aizliegts atrasties uz zemes ar pielādētu medību ieroci, izņemot aļņu un staltbriežu buļļu medībās no 1. septembra līdz 15. oktobrim. Pārējā laikā, medījot diennakts tumšajā laikā, medniekam jāatrodas uz vismaz 2,5 metru augsta dabiska vai mākslīga paaugstinājuma, kas dod iespēju veikt šāvienu uz leju.

Laikā, kad lielā daļā Latvijas sācies staltbriežu un aļņu riesta, brieži un aļņi kļūst neuzmanīgi, un tas dod iespēju medniekam iegūt kāroto trofeju, taču tas nemaz nav tik vienkārši, kā izklausās. Tāpēc noderēs daži praktiski padomi, kā iegūt vēlamu trofeju.

Medībās riesta laikā jāatceras, ka ne vienmēr bullis iznāks atklātā vietā, tāpēc lieti noder māneklu svilpju izmantošana, imitējot riesta saucienu, tādējādi

di izaicinot dzīvnieku un izvilinot to no meža. Diemžēl ne vienmēr tas izdodas, tieši tāpēc medību noteikumos ietverta atkāpe par aļņu un staltbriežu buļļu medīšanu diennakts tumšajā laikā, neatrodoties uz paaugstinājuma, kas dod iespēju medniekam lavīties klāt bullim.

Piebaurošana un pieēdšana ne vienmēr izdosies ar pirmo mēģinājumu, taču internetā ir atrodamī informatīvi video, kas palīdzēs apgūt šo prasmi un noteikti palielinās iespējas iegūt kāroto trofeju.

Kameru izvietošana medību objektā pirms riesta ļauj uzzināt, kādi buļļi medību platībās ir sastopami. Šāda informācija var palīdzēt medniekam izdarīt pareizo izvēli un ievērot selektīvu medību principus.

Svarīgs aspekts, lai medības noritētu sekmīgi, ir pareizas vietas izvēle. Riesta vietas parasti atrodas labi pārredzamās vietās, piemēram, izcirtumos, laucēs un pļavās, taču vecākie buļļi bieži nepārādās atklātās vietās, tāpēc šos īpatņus iespējams nomedīt brīdī, kad tie pārvietojas no riesta vietas uz gulvietām.

Iespējams, šie padomi kādam lieti noderēs, un, tā kā riesta jau ir sācies, cerams, katram izdosies izbaudīt šo skaisto dabas fenomenu. Ne pūku!

Oļģerts Jēgers,

MKPC Ziemeļvidzemes nodaļa

LAI NEUZĶERTOS UZ NEGODĪGIEM SOLĪJUMIEM

Sākoties mežizstrādes sezonai, aktivizējas arī negodīgi darboņi vai uzpirceji, kas dažādām metodēm cenšas pierunāt meža īpašniekus pārdot mežu vai cirsmas par pievilcīgām cenām. Visbiežāk tās ir telefonsarunas vai pat personiskas vizītes pie meža īpašnieka mājās, stādoties priekšā kā pazīstamas mežizstrādes firmas pārstāvis ar līdzīgu nosaukumu. Īpaši gados vecāki meža īpašnieki ir tie, kurus varētu vieglāk pierunāt, apsolot nokārtot formalitātes īpašnieka vietā – faktiski pilnvarojot firmas rīkoties ar īpašumu.

Sarunas laikā tiek izteikts piedāvājums nocirst mežu, argumentējot, ka mežs jau ir pāraudzis, drīz “sabruks” un zaudēs vērtību. Tiek piedāvāta pietiekami augsta cena un avansa maksājums. Pie tam netiek slēgts cirsmas pirkuma līgums, un rezultātā nereti tiek izcirsts vairāk koku un nodarīts ievērojams zaudējums meža īpašniekam.

Padomi, kas noderētu:

- vispirms ignorēt visus telefona zvānus un piedāvājumus par meža pārdošanu vai ciršanu un neieļauties sarunās;
- nekādā gadījumā steigā nevajadzētu parakstīt nepārbaudītus dokumentus vai pilnvaru;
- vairāk iedziļināties savā meža īpašumā, sakārtot robežas, veikt meža inventarizāciju, konsultēties ar speciālistiem

par veicamajām darbībām – stādīšanu, kopšanu un ciršanu mežā;

- pirms pārdošanas noskaidrot meža vai cirsmas patieso tirgus vērtību, veikt izcirsto koku uzmērīšanu un platības iezīmēšanu. Neuzticieties pircēju dastojumam;
- darījumus par meža vai ciršanas tiesību pārdošanu nevajadzētu veikt steigā, vēlams konsultēties ar vairākiem speciālistiem;

- pārdodot ciršanas tiesības, piedāvāt vismaz trīs pircējiem vai izmantojot e-izsoles (mezabirza.lv, e-silva.lv u. c.); izlasīt atsauksmes par izvēlēto pircēju (mežizstrādes firmu);

- cirsmas pārdodot, obligāti slēgt korrektu cirsmas pirkuma līgumu, kurā atrunātas visas nianšes – līguma stāšanās spēkā laiks, norēķinu kārtība, izstrādes termiņš, abu pušu pienākumi un tiesības, riski, ceļu sakārtošana u. c.;

- īpašu vērtību pievērst līguma sadaļai par līguma laušanu;

- pirms līguma parakstīšanas vēlams to pārlasīt vairākas reizes, it īpaši, ja ir kaut kas rakstīts ar maziem burtiņiem, parādīt kādam ziņošanai speciālistam.

Daudziem īpašniekiem mežs ir investīcija nākotnē. Tāpēc ir svarīgi zināt, kas notiek mežā. Par mežu ir jābūt pējas un jābūt ziņošanai arī pārdošanas procesā.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

“ČIEKURS” – JŪSU PASTKASTĪTĒS

Nonākamā gada lasītājiem būs iespēja saņemt “Čiekuru” savās pasta kastītēs četras reizes gadā kopā ar ikmēneša izdevumu “Lauku Lapa”

No nākamā gada “Čiekurs” būs pieejams arī VAS “Latvijas pasts” abonēšanas sistēmā kopā ar LLKC izdoto informatīvo izdevumu “Lauku Lapa”. Tas nozīmē – pasta nodaļās vai e-abonēšanas vietnē <https://abone.lv>, sadaļā Laikraksti, latviešu valodā.

Abonējot mēneša izdevumu “Lauku Lapa”, jūs saņemsiet “Čiekuru” janvārī, aprīlī, jūlijā un oktobrī. Tā meža īpašniekiem būs garantēta pieeja profesionālu sagatavotai informācijai ne tikai meža apsaimnieko-

šanā, bet arī citos ar lauku uzņēmējdarbību saistītos jautājumos reizi mēnesī.

“Lauku Lapa” ik mēnesi sniedz informāciju par aktualitātēm lauku attīstībā, uzņēmējdarbībā un lauksaimniecībā, skaidro grāmatvedības nianšes un apraksta labas prakses piemērus lauku uzņēmējdarbībā. Jāpiemin, ka arī “Lauku Lapa” reizi mēnesī atradīsiet tieši mežsaimniekiem sagatavotus rakstus. Papildu tam līdz ar “Lauku Lapa” četras reizes gadā saņemsiet arī “Zivju Lapu”.

Abonējot VAS “Latvijas pasts” izdevumus “Lauku Lapa” ar pielikumiem “Čiekurs” un “Zivju Lapa”, jūs 2022. gadā saņemsiet kopskaitā 20 izdevumus tikai par 7,20 eiro.

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs,

Izdevumu iespiešanai sagatavoja Sarmīte Grundšteine

tālrunis 63050477, mob. 29133563. Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV-3018

VIDEO STĀSTI PAR GALVENAJĀM LATVIJAS KOKU SUGĀM

Pateicoties Meža attīstības fonda atbalstam, Latvijas Meža īpašnieku biedrība (LMĪB) sadarbībā ar mežkopi un Meža ABC vadītāju Sigitu Vaivadi ir izveidojusi video stāstu sēriju par galvenajām Latvijas koku sugām. Video sērijā speciālisti iepazīstina ar sešām galvenajām koku sugām – priedi, egli, bērzu, apsi, melnalksni, kā arī ozolu, šo sugu bioloģiju, kā arī citiem interesantiem faktiem.

Informatīvais materiāls būs labs papildinājums arī skolotājiem mācību stundu saturā papildināšanai, kā arī visiem, kas vēlas koncentrēti uzzināt galveno saistībā ar konkrētu koku sugu. Video sēriju “Koku stāsti” atklāj ar stāstu par Latvijā visbiežāk sastopamajām koku sugām – parasto priedi un bērzu.

Stāstu sērijai iespējams sekot līdz LMĪB mājas lapas sadaļā [Zināšanas](#).

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag.,
Jelgavas nov. LV3018
Tālrunis 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Liepāja	Agrieta Šēnberga	29285111
Saldus	Maruta Praglubicka	20222041
Krāslava	Jānis Dzalbs	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Anna Pastare - Skutele	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Viktors Jurčenko	28692818
Iecava	Rita Daščiora	22019356
Aizkraukle	Inga Buša	26534704
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Jelgava	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Elvijs Kantāns	26314426
Tukums	Esmeralda Kalderauska	27812527
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

